



## เรื่อง เจดีย์ทรงปราสาท



### รายละเอียด

#### ชื่อวัด :

เจดีย์ทรงปราสาท

#### สถานที่ตั้ง :

อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

#### ประวัติความเป็นมา :

เจดีย์ทรงปราสาท จากการวิเคราะห์ห่องค์ประกอบส่วนต่างๆ เบื้องต้นของเจดีย์วัดพระแก้ว เราได้ตั้งสมมติฐานเบื้องต้นว่าเจดีย์วัดพระแก้ว สรรคบุรีนั้นได้รับแรงบันดาลใจมาจากเจดีย์สองแบบด้วยกันเจดีย์แบบแรกคือเจดีย์ทรงปราสาทห้ายอดซึ่งมีเค้าโครงปรากฏในเจดีย์วัดพระแก้วในส่วนฐาน, เรือนธาตุสี่เหลี่ยมและสถูป



ยอด ส่วนเจดีย์อีกแบบหนึ่งคือเจดีย์ทรงแปดเหลี่ยมที่มีเค้าโครงปรากฏในส่วนบนของเจดีย์ตั้งแต่เรือนธาตุแปดเหลี่ยมขึ้นไปจนถึงส่วนยอด (ลายเส้นที่ 6) ดังนั้นเพื่อที่จะตรวจสอบสมมติฐานดังกล่าว จะได้ทำการศึกษารูปแบบของเจดีย์ที่เกี่ยวกับรูปแบบของเจดีย์ทรงปราสาทห้ายอดก่อน โดยได้ทำการแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วนด้วยกัน โดยในส่วนแรกจะเป็นการศึกษาที่มาและวิวัฒนาการของเจดีย์ทรงนี้ตั้งแต่ในล้านนาจนถึงสุโขทัยที่สามารถเชื่อมโยงวิวัฒนาการต่อเนื่องไปจนถึงเจดีย์วัดพระแก้ว ในขณะที่ส่วนที่สองจะเป็นการศึกษารูปแบบของเจดีย์โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากส่วนแรกมาทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางด้านรูปแบบ ซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดอายุของเจดีย์องค์นี้ได้ ในที่สุดที่มาและวิวัฒนาการของเจดีย์ทรงปราสาท

เมื่อกล่าวถึง “เจดีย์ทรงปราสาท” คนส่วนใหญ่มักจะนึกถึงปราสาทหินแบบขอมที่พบอยู่ทั่วไปในภาคอีสาน อันที่จริงแล้วหากเราพิจารณาถึงความหมายของคำว่า “เจดีย์” อันเป็นสิ่งก่อสร้างที่สร้างขึ้นเพื่อประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุหรือเป็นเครื่องเตือนใจให้ผู้พบเห็นระลึกถึงหลักธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว ปราสาทหินที่สร้างขึ้นตามคติเทวราชของศาสนาฮินดูหรือพุทธศาสนาเถรวาทเหล่านั้นย่อมไม่อาจถือได้เป็นเจดีย์ตามที่เข้าใจกัน เพียงแต่สิ่งก่อสร้างเหล่านั้นมีลักษณะเป็นเรือนชั้นอันเป็นความหมายของคำว่า “ปราสาท” เท่านั้นเอง คำว่า “เจดีย์ทรงปราสาท” ในที่นี้จึงไม่ได้หมายถึงเจดีย์ที่มีลักษณะคล้ายปราสาทหินแบบขอม (ซึ่งปัจจุบันเราเรียกเจดีย์กลุ่มนี้ว่าปราสาทหรือเจดีย์ทรงปราสาท) “เจดีย์ทรงปราสาท” ในที่นี้หมายถึง เจดีย์ที่มีเรือนธาตุ เหนือเรือนธาตุมีลักษณะเป็นยอดแหลม 59 หากเรากลับไปพิจารณารูปแบบของเจดีย์วัดพระแก้ว

จะเห็นว่าเจดีย์องค์นี้เป็นเจดีย์ทรงปราสาทองค์หนึ่งเพราะมีลักษณะของการทำเรือนธาตุทั้งในผังสี่เหลี่ยมและแปดเหลี่ยมรวมถึงการทำยอดแหลมเป็นปล้องไฉนและปลียอด หากแต่เราจะใช้คำที่บ่งบอกถึงลักษณะที่ชัดเจนยิ่งขึ้นของเจดีย์ทรงปราสาทองค์นี้ที่มีการทำเจดีย์ยอดองค์เล็กซ้อนกัน ประกอบอยู่ที่มุมทั้งสี่ของเจดีย์ประธาน เราก็ควรเรียกเจดีย์องค์นี้เป็น “เจดีย์ทรงปราสาทห้ายอด”

ในการศึกษารั้วนี้จึงได้เฉพาะเจาะจงลงไปในกลุ่มเจดีย์ทรงปราสาทห้ายอดเท่านั้น โดยจะได้ทำการศึกษารูปแบบของเจดีย์ที่มาจากและวิวัฒนาการของเจดีย์ทรงปราสาทห้ายอด ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็นเจดีย์ทรงปราสาทห้ายอดในศิลปล้านนาและเจดีย์ทรงปราสาทห้ายอดในศิลปะสุโขทัย และในตอนท้ายจะได้ทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเจดีย์ทรงปราสาทห้ายอดและเจดีย์ วัดพระแก้ว สวรรคบุรี ที่แสดงให้เห็นในองค์ประกอบส่วนล่างของเจดีย์องค์นี้

คำสำคัญ : โบราณสถาน

ที่มา :

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์

วันที่ : 2019-04-03

[https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page\\_id=1125&code\\_db=610009&code\\_type=01](https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=1125&code_db=610009&code_type=01)